

Parlamentul României

SENAT

**Comisia pentru buget,
finanțe și bănci
București, 6.04.2000
Nr. XIV/157**

CAMERA DEPUTAȚILOR

**Comisia pentru buget,
finanțe și bănci
București, 11.04.2000
Nr. 636**

BIROURILE PERMANENTE ALE CELOR DOUĂ CAMEREI ALE PARLAMENTULUI

Comisiile pentru buget, finanțe și bănci ale Camerei Deputaților și Senatului au fost sesizate pentru dezbatere, în conformitate cu prevederile Legii nr. 101/1998 cu Raportul de activitate pe anul 1998 al Băncii Naționale a României. Vă înaintăm, alăturat, raportul comun.

Andrieu Oprea

PREȘEDINTE

Dan Constantinescu

PREȘEDINTE

Parlamentul României

SENAT

Comisia pentru buget,
finanțe și bănci
București, 6.04.2000
Nr. XIV/157

CAMERA DEPUTAȚILOR

Comisia pentru buget,
finanțe și bănci
București, 11.04.2000
Nr. 636

RAPORT COMUN

la Raportul anual 1998 al Băncii Naționale

Comisiile pentru buget finanțe și bănci din Camera Deputaților și Senat au fost sesizate pentru dezbateri și avizare cu Raportul anual 1998 al Băncii Naționale a României.

Banca Națională a României a elaborat un raport detaliat și fundamentat în conformitate cu prevederile Legii 101/1998 privind Statutul Băncii Naționale a României, art. 36 alin. 4 care a fost analizat și aprobat de Consiliul de Administrație al Băncii Naționale.

Raportul anual 1998 al Băncii Naționale, conform legii, face referire la :

- principalele evoluții economice, financiare, monetare și valutare
- politica monetară a Băncii Naționale a României în anul 1998 (politica monetară , piața monetară , politica valutară , rata valutară , rata de capital)
- reglementarea și supravegherea prudențială a băncilor
- activitățile Băncii Naționale a României, bilanțul anual și contul de profit și pierderi

I. Comisiile de specialitate ale celor două camere din analiza întreprinsă apreciază ca raportul anual al Băncii Naționale prezintă în detaliu principalele evoluții economice, financiare , monetare și valutare

Astfel, economia reală a fost în regres pentru al doilea an consecutiv, în anul 1998. Cu excepția ratei inflației care a scăzut semnificativ de la 151,4% în decembrie 1997 la 45% , în decembrie 1998, în majoritatea domeniilor de activitate situația s-a deteriorat în anul 1998 .

Produsul intern brut creat în anul 1998 a avut valoarea nominală de 338 670 miliarde lei, fiind în termeni reali cu 7,3 % mai mic decât anul anterior aceasta datorându-se declinului industriei și construcțiilor , situării producției agricole sub realizările anului precedent .

Produsul intern brut s-a format în proporție de 58,3 la suta în sectorul privat , al cărui contribuție a crescut cu 0,2% față de anul 1997. Valoarea adăugată brută din industrie a fost de 107 .000 miliarde lei fiind cu 10,5% mai mică față de anul 1997 , din agricultura a fost de 54.077 miliarde lei fiind cu 6,3% mai mică față de 1997 , din construcții de

17 496 miliarde lei mai mică cu 11,5 % față de 1997 , din servicii de

128 050 miliarde lei mai mică cu 6,3% față de 1997.

Utilizarea produsului intern brut a reflectat regresul resimțit în majoritatea ramurilor economiei Naționale și evoluțiile negative din comerțul exterior.

Producția industrială a scăzut cu 17 % , producția agricolă cu 7,6% , exportul a scăzut cu 1,6 % , importul cu 4,8% , Câștigul salarial nominal mediu net lunar în anul 1998 a fost cu aproape 70% mai mare decât în anul precedent, prețurile de consum ale populației au crescut doar cu 2,9% , creșterea fiind doar cu 5% mai mică decât în anul anterior, bugetul a încheiat anul cu un deficit de 3,1% din PIB , mai mic cu 0,5% față de anul precedent , bugetele locale au încheiat anul

1998 cu un excedent de 73,8 miliarde lei, reprezentând 0,02 la suta din PIB, aproape de nivelul anului precedent, bugetul asigurărilor sociale de stat s-a soldat cu un deficit de 3.155 miliarde lei.

II. Comisiile de specialitate ale celor doua camere apreciază eforturile întreprinse de Banca Națională in domeniul politicii monetara a României pentru atingerea obiectivului final, scăderea inflației.

Masa monetara în suma 92 530 miliarde lei , cu 48,9 % mai mult dacit in perioada similara a anului precedent. Masa monetara in sens restrâns a cunoscut o evoluție moderata: o creștere anuala de 18 procente (de la 18 731,1 miliarde lei la 31embrie 1997 , la 22 109, 8 miliarde lei la 31 decembrie 1998) echivalând cu o reducere de 16,1 procente in termeni reali ai acestui agregat monetar. Analiza pe componente a masei monetare in sens restrâns arata ca atât numerarul in circulație , cat si disponibilitățile in conturi la vedere au avut dinamici sensibil sub nivelul celei înregistrate de masa monetara.

Numerarul in afără băncilor a crescut cu 25,3%

Creșterea disponibilităților in conturi la vedere a fost redusa de numai 11%, soldul acestei categorii de resurse ridicându-se la 31 decembrie 1998 , la 10 584,7 miliarde lei la finele lunii decembrie 1997.

Soldul economiilor populației (in lei) din bănci se ridica la finele anului analizat la 30 966, 6 miliarde lei , depozitele in lei ale agenților economici au avut o creștere de 66,1%. Depunerile in valuta au sporit cu 25,1%. Baza monetara calculata ca medie zilnica lunara a crescut cu 49,2%.

Expansiunea masei monetare a fost generata de activele interne nete al căror volum s-a majorat cu 68,1%.

Politica monetara a optat si in anul 1998 pentru strategia bazata pe ancora monetara efectul obținut fiind cel scontat, respectiv controlul inflației , având ca instrumente : refinanțarea de la Banca Națională , mecanismul rezervelor minime obligatorii , operațiunile pe piața monetara ale Băncii Naționale de atragere de depozite , de tranzacții cu titluri de stat si cele pe piața valutara ,cursul de schimb.

Piața monetara interbancară a cunoscut o dinamizare semnificativa , in special in momentul introducerii noului regulament al rezervelor minime obligatorii . Evoluțiile parametrilor pieței interbancare au interacționat într-o măsură variabila cu cele ale pieței primare a titlurilor de stat Piața secundara a titlurilor de stat a cunoscut o creștere a volumului tranzacțiilor .

Politica monetara este in strânsa concordanta cu politica valutara . In planul politicii valutare , cel mai important eveniment a fost notificarea oficiala către FMI a acceptării de către România a obligațiilor prevăzute in Articolul VIII , al . 2-4 , din Statutul FMI . Cursul de schimb a fost determinat pe piața valutara , in mod liber, efect direct al cererii si ofertei , Banca Națională intervenind doar in scopul evitării fluctuațiilor prea ample a cursului monedei Naționale . Piața valutara a continuat sa funcționeze transparent , volumul tranzacțiilor fiind cel mai mare de la crearea pieței , in 1994 . Condițiile favorabile care au influențat dinamica pieței in prima parte a anului 1998 (factori externi , stimulați si de acceptarea obligațiilor Art. VIII din Statutul FMI) au permis Băncii centrale sa-si completeze rezerva valutara (in trimestrul al doilea , de exemplu Banca Națională a efectuat cumpărări nete de 94,2 milioane dolari) .Buna funcționare a pieței valutare este evidențiată si de eliminarea tendințelor de segmentare : cursul caselor de schimb (cele private si cele ale băncilor) a consemnat deviații ușoare , care nu au depășit cursul afișat de Banca Națională cu mai mult de 1,5 % , piața neagra care si-a încetat practic activitatea , confirmându-se eficacitatea eliminării totale a restricțiilor privind accesul la valuta a populației .

Piața de capital a fost influențata puternic in anul 1998 de evoluția economiei romanești. Scăderea accentuata a preturilor a determinat reducerea capitalizării bursiere la Bursa de Valori București si pe piața RASDAQ .La Bursa de Valori București numărul companiilor cotate a crescut cu 70% de la 75 societăți la 31 decembrie 1997 , la 126 la sfârșitul anului 1998., iar la RASDAQ a crescut cu 7,1% in decembrie 1998 comparativ cu sfârșitul anului anterior (de la 5134 la 5496)

Comisiile de specialitate din cele doua camere apreciază ca Banca Națională nu a putut dispune de instrumente cu eficacitate ridicata in influențarea ratelor dobânzilor pe piața monetara . Acest fapt s-a datorat , poziției de debitor net pe care se situează banca centrala in raport cu sistemul bancar , începând cu anul 1997 , când , pentru a steriliza intrările de capital străin cu potențial inflaționist ridicat , Banca Națională a fost nevoita sa elimine excesul de lichiditate prin atragerea de depozite pe termen de la bănci . Pe lângă faptul ca a stopat orice tip de credit a cărui dobânda ar fi avut relevanta pentru piața financiara , Banca Națională atrage depozite la o rata a dobânzii pe care nu o controlează.

Poziția de debitor net a Băncii Naționale fata de bănci a stimulat comportamente distorsionate ale acestora , cum ar fi cel de dezintermediere , băncile diminuându-si competiția in procesul de atragere de resurse si restrângându-si politica de creditare ; astfel, dobânzile practicate de bănci pentru depozite si, respectiv , credite nu mai reflecta raportul dintre oferta si cererea de resurse pe aceasta piața.

Țintirea unei rate a dobânzii a fost inoperanta , când la nivelul microeconomic au persistat constrângeri bugetare slabe si date fiind condițiile din economie.

Refinanțarea de la Banca Națională a reprezentat , in contextul anului 1998 , cel mai puțin eficace instrument al politicii monetare . Creditul de refinanțare s-a redus in valoare medie zilnica cu 184,8 miliarde lei, pe seama rambursării creditelor acordate in anii anteriori cu derogare de la regulamentul sau preferențial. Spre sfârșitul anului , rambursarea acestor credite a fost stopata , după ce ritmul acestei operațiuni se diminuase semnificativ la jumătatea intervalului . Diminuarea taxei scontului de la 40% la 35% si a dobânzii lombard de la 140% la 95% s-a dorit a constitui un semnal care sa conducă la consolidarea anticipațiilor pozitive ale agenților economici privind reducerea inflației.

Expansiunea masei monetare a fost generata de activele interne nete, cea mai mare parte a creșterii amintite se datorându-se creditului neguvernamental . Soldul creditelor acordate de bănci in anul 1998 totaliza 59 086, 5 miliarde lei ceea ce echivalează cu o creștere anuala de 64,6 procente . Creditul nu a reprezentat o restricție pentru creșterea economica ci dimpotrivă (având in vedere creșterea reala a creditului neguvernamental se poate vorbi , intr-o anumita măsura , de o politica expansionista in acest domeniu.

Creditele in valuta au crescut cu 77, 3 %

Creditele in lei au crescut cu 49,5 %

Creditele restante au avut o mișcare ascendentă .

Volumul acestora a crescut de la 9021 miliarde lei la 31 decembrie 1997 , la 19 031 miliarde lei in decembrie 1998 , adică de la o proporție de 25, 1% din totalul creditului neguvernamental , la 32,2%

Creditul neguvernamental pe beneficiarii de credite are următoarea structura :

Societățile comerciale cu capital majoritar privat dețin 73,1% din creditul neguvernamental (fata de 59% in 1997) . Mai mult de jumătate din creditele agenților economici privați (52,4%) sunt acordate pe termen pana la 12 luni , ceea ce sugerează contractarea lor cu precădere , pentru finanțarea activității curente . Creditele acordate pentru realizarea de investiții , cu scadente mai lungi , reprezintă 47,6 % din total (38 % pe termen mediu, 9,6 % pe termen lung) . Creditul in valuta însumează mai mult de doua treimi (67, 8%) din creditele utilizate de aceștia . Totuși , 38, 3 % din creditele acordate agenților economici cu capital majoritar privat nu erau rambursate conform graficelor convenite in contracte .

Ponderea creditului acordat societăților cu capital majoritar sau integral de stat s-a redus de la 36,5 % , la 21,9 % . Aceasta reflecta atât procesul de privatizare , cat si reticenta tot mai perceptibila a băncilor in a credita întreprinderi considerate ca fiind neperformante.

Creditele acordate populației dețin o cota redusa , dar in creștere , din piața creditului bancar din România : 5% la 31 decembrie 1998 , fata de 4,5 % in decembrie precedent. Numai 3,3% din creditele acordate populației erau restante la sfârșitul anului 1998 .

Structura pe termene a creditului neguvernamental la 31 decembrie 1998 evidențiază înclinația atâta clienților , cat si a băncilor de a împrumuta bani pe termene cat mai scurte , sub 12 luni, consecința a orizonturilor decizionale scurte , in principal datorita incertitudinii induse de

perpetuarea inflației asupra agenților economici . Ca urmare ponderea creditelor pe termen scurt a crescut la 56,5 % în decembrie 1998 , fata de 54, 6% în decembrie precedent. În același interval de timp , ponderea creditului pe termen mediu în totalul creditului bancar a scăzut de la 33,4 % , la 32% , iar cea a creditului pe termen lung , de la 12% , la 10,9 %.

Poziția debitoare a statului roman fata de sistemul bancar s-a majorat considerabil : creditul guvernamental net a crescut cu 92, 5 %

Din lipsa finanțării externe , statul s-a împrumutat de pe piața internă , nu numai în lei , ci și în valuta.

La sfârșitul anului 1998 , emisiunile de titluri de stat în valuta însumau 417,3 milioane dolari , fata de doar 75 milioane dolari la finele anului 1997. Ponderea creditului guvernamental a urcat la 27,3 % din creditul intern la 31 decembrie 1998, comparativ cu 24,3 % la finele anului precedent.

Problemele structurale din sectorul real au avut un impact negativ asupra calității portofoliului de credite al băncilor , îndeosebi al celor expuse sectorial. Este cazul Bancorex și Băncii Agricole , care în anii anteriori au creditat , inclusiv în baza unor acte normative , societăți din sectorul energetic și agricultura , indiferent de situația economică și financiară a acestor unități. În acest context economic defavorabil care a contribuit în mare măsură la deteriorarea continuă a calității portofoliului de credite , majoritatea băncilor au clasificat cu mai multă exigență creditele în categorii de risc îndoielnic și pierdere , ponderea provizioanelor constituie pentru aceste categorii de credite în totalul provizioanelor a crescut an de an , ajungând la 97 la suta la sfârșitul anului 1998.

	31.12.1996	31.12. 1997	31.12.1998
Rata creditelor restante	10,8	23,2	22,8
(Credite restante / Total credite)			
Gradul de acoperire a riscului de credit	59,6	73,1	72,1
(Provizioane de risc constituite/ Provizioane de risc necesare)			
Rata riscului de credit	43,7	52,6	54,8
(Credite + Dobânzi din categoria “Pierdere “ și “ Îndoielnic “ / Total credite + Dobânzi neîncasate)			

* Nu include CEC

** Exclusiv Dacia Felix , Credit Bank și sucursalele băncilor străine

Situațiile menționate anterior au condus la existența unui nivel ridicat al creditelor neperformante în sistemul bancar românesc . În categoria împrumuturilor neperformante au fost incluse creditele acordate clienților , clasificate în categoriile îndoielnic și pierdere potrivit reglementărilor de prudență bancară în vigoare, fără însă a fi luate în considerare garanțiile și colateralele constituite pentru acoperirea riscului de credit.

Politica monetară a beneficiat de aportul favorabil al deprecierei în termeni reali a cursului de schimb , în condițiile în care intrările de capital au favorizat această tendință . Banca Națională a acceptat aprecierea leului , avantajul acestei tactici l-a constituit grăbirea dezinflației , chiar în condițiile unui control al lichidității nu excesiv de strâns, care a acomodat concomitent o creștere în termeni reali a creditului intern. Dezavantajul l-a reprezentat degradarea competitivității externe a economiei românești , amplificată de absența sprijinului celorlalte politici , concretizate în special prin scăderea productivității muncii în condițiile creșterii costurilor salariale.

Începând din a doua jumătate a anului leul a intrat într-o perioadă de depreciere rapidă , pe fondul ieșirilor de capital ca efect al crizei din Rusia și al anticipațiilor privind dificultățile de acoperire a vârfului serviciului datoriei externe din 1999. Comisiile de specialitate ale celor două

camere apreciază intervenția promptă a Băncii Naționale în momentul deprecierei accelerate a leului, în scopul tinerii sub control a procesului.

În anul 1998, deficitul balanței comerciale (în preturi FOB) s-a cifrat la peste 2,6 miliarde dolari, pe seama majorării importurilor și scăderii exporturilor, astfel: importurile au crescut cu 4,8%, iar exporturile au scăzut cu 30%. Exporturile au totalizat 8300 milioane dolari, în scădere cu 133 milioane dolari față de anul 1997, ca urmare a declinului industriei chimice și petrochimice și de prelucrare a lemnului și a instabilității din sectoarele constructoare de mașini. Au existat și tendințe pozitive, precum creșterea exporturilor de mașini echipamente și aparate (creștere cu 7%), dar preponderente au continuat să fie exporturile industriei ușoare (34% din total).

Ca urmare a re tehnologizării cele mai mari eforturi au fost făcute cu achiziționarea mașinilor, aparatelor și echipamentelor, în timp ce importurile de țitei, gaze naturale și combustibili minerali au scăzut.

Gradul de acoperire a importurilor (FOB) prin exporturi (FOB) a scăzut comparativ cu anul anterior (de la 81 la 76,1%), iar deficitul comercial extern s-a ridicat la suma de 2611 milioane dolari, cu aproape 32% mai mare decât cel din 1997.

Creșterea deficitului contului curent a rezultat, în principal, din majorarea deficitului balanței comerciale, deși ponderea sa în deficitul contului curent a scăzut de la 92,6% în 1997 la 86,7% în 1998.

Structura contului curent era următoarea (exprimat în milioane dolari):

a) Balanța comercială	-2611
- import	8300
- export	10911
b) Servicii - net	-503
c) Venituri - net	-513
d) Transferuri curente - net	617
Sold cont curent	-3010

Comisiile de specialitate ale celor două Camere apreciază ca absentă unui acord cu FMI, pe de o parte, și climatul extern nefavorabil, pe de altă parte, dublate de scăderea *rating*-ului de țară pentru România, au dus la diminuarea intrărilor din împrumuturi noi pe termen mediu și lung.

III. Comisiile de specialitate ale celor două Camere apreciază ca Banca Națională nu s-a implicat suficient în reglementarea și supravegherea prudențială a băncilor

Obiectivul central al activității de autorizare, reglementare și supraveghere prudențială a băncilor îl constituie realizarea stabilității și viabilității întregului sistem bancar prin stabilirea unor norme și indicatori de prudență bancară și urmărirea respectării, cu strictețe a acestora precum și prin asigurarea eliminării din sistem a băncilor neviabile. Rolul supravegherii prudențiale a băncilor este de a preveni riscul sistemic.

Problemele fundamentale ce stau în atenția sectorului bancar privesc atât dezvoltarea și creșterea eficienței acestuia, cât și restructurarea și soluționarea portofoliului de credite neperformante, care continua să înregistreze niveluri ridicate. Acesta presupune din partea Băncii Naționale o abordare strategică a problemelor sistemului bancar, care s-au concretizat, până în prezent, în consolidarea sistemului printr-o politică prudențială de autorizare de noi bănci, în asistența acordată la privatizarea a două bănci cu capital de stat (Banca Română de Dezvoltare și Banc Post), participarea la restructurarea altor două (Banca Agricolă și Bancorex), instituirea unui regim sever de supraveghere sau retragere a autorizațiilor de funcționare unor bănci aflate în incapacitate de plată (Credit Bank și Dacia Felix).

Supravegherea prudențială a activității băncilor - persoane juridice române și a sucursalelor băncilor străine - este realizată de Banca Națională a României pe baza raportărilor de prudență bancară transmise de acestea Băncii centrale (supraveghere off-site), precum și prin inspecții la sediul băncilor (examinare "on-site"). Caracteristic anului 1998 a fost faptul că Banca

Națională a României a intensificat acțiunile de supraveghere la sediul băncilor .In conformitate cu programele aprobate de conducerea Băncii Naționale , au fost efectuate in cursul anului 1998 acțiuni de inspecție la fata locului la un număr de 13 bănci .

Comisiile de specialitate ale celor doua camere constata ca Banca Națională a adoptat masuri de remediere privind situația băncilor Columna, Bankcoop și Bancorex. Situația dificila a Bancorex a constituit in 1998 o preocupare permanenta a Băncii Naționale instituindu-se o administrare speciala, iar acționarul principal FPS a fost instiintat , solicitându-se luarea masurilor necesare de capitalizare.

IV. A. Banca Națională in raportul sau face cunoscute si alte activitati ale Băncii Naționale a României

1. Emisiunea de numerar

Plățile cash raman o componenta importanta a transferurilor din economie . In anul 1998 au fost puse in circulație bancnota cu valoare nominala de 100. 000 lei, precum si doua emisiuni de bancnote reproiectate , din cupiurile de 1000 si 5000. S-au demarat operațiunile de retragere din circulație a bancnotelor cu valoarea nominala de 1000 si 5000 din emisiunile 1991-1993 si s-au creat condițiile pentru retragerea bancnotelor de 500 si 10.000 lei.

2. Sistemul de plăți in România

a) Sistemul Național de Plăți al Băncii Naționale a României

Intrarea in vigoare a Legii nr.101/1998 privind Statutul Băncii Naționale a României a avut un impact deosebit asupra Sistemului Național de

Plăți , prin interzicerea creditării pe descoperit de cont , care a impus Băncii centrale găsirea unor soluții tehnice care sa permită monitorizarea continua pe parcursul zilei , a evoluției lichidității fiecărei bănci in parte si a sistemului bancar in ansamblul sau .

b) Sistemul de informare bancara –GRAI

Sistemul de informare bancara a Băncii Naționale reprezintă un prestator de servicii de informare pentru bănci si clienții acestora si o importanta sursa de date pentru banca centrala in domenii esențiale ale activitatii bancare : plățile si creditarea. Centrala Incidentelor de Plăți este un sistem electronic de gestionare a datelor specifice transmise prin rețea electronica de persoanele declarante (bănci , sucursale ale Băncii Naționale) referitoare la instrumentele de plata de debit refuzate , pierdute , furate sau distruse. Informațiile colectate sunt gestionate in Fișierul Național de Incidente de Plăți , iar pentru evidențierea separata si facilitarea accesului la informația asupra celor cu potențial de risc ridicat s-a organizat Fișierul Național al Persoanelor cu Risc. Acest fișier este alimentat automat cu informațiile din Fișierul Național de Incidente de plăți referitoare la persoanele care au produs incidente de plăți majore , sancționate penal de legile in vigoare.

c)Sistemul de avizare tehnica si coordonare a activitatilor de plăți si informare bancara de interes național –SCUT

Activitatea de avizare tehnica de risc pentru plăți scripturale se derulează in cadrul unui subsistem care impune , in numele interesului public si in contextul pieței românești in formare , standarde minime pentru ținuta si performantele tehnice ale mijloacelor de plata scripturale , atât cele pe suport hârtie , cat si cele pe suport neconventional (card bancar) Au fost avizate un număr de 5 carduri pentru un număr de 3 bănci .

S-au avizat 6 sisteme automatizate de home-banking (generare de ordin de plata , prin calculator, de către agenții economici , prin conectarea acestora cu sediile băncilor) la Bancorex , Banc Post, Eximbank, Banca Transilvaniei , Robank , Banca Unirea .

3. Operațiuni cu Trezoreria statului

Banca Națională a efectuat un număr de 55 de plasamente din disponibilitățile contului curent general al Trezoreriei statului . Dobânda aferenta a fost cuprinsa intre 47% 206 % .

4. Administrarea rezervelor internaționale

Administrarea rezervelor internaționale a urmărit in anul 1998 o diversificare si o investire mai activa a portofoliului , in scopul creșterii veniturilor din activitatea de administrare si asigurării lichidității necesare serviciului datoriei externe si nevoilor de intervenție pe piața valutara interbancară.

5. Activitatea internațională a Băncii Naționale a României

Banca Națională a participat la cele doua sesiuni ale Comitetului interimar si respectiv Comitetului Dezvoltării in cadrul FMI si BIRD , precum si la reuniunile anuale ale Consiliului Guvernatorilor FMI si Băncii Mondiale .

Activitatea legata de procesul de pregătire a aderării României la Uniunea Europeana s-a concentrat pe coordonarea si monitorizarea procesului de preluare a acquis-ului comunitar in domeniile specifice activitatii Băncii centrale .

IV.B Comisiile de specialitate ale celor doua camere apreciază ca bilanțul Băncii Naționale si contul de profit si pierderi reflecta evoluțiile înregistrate in economia Națională si activitatea desfasurata de autoritatea monetara.

I. Bilanțul la 31 decembrie 1998

Totalul bilanțului contabil s-a majorat pe parcursul anului 1998, ajungând la 31 decembrie la 60.872,8 miliarde lei.

Bilanțul prezintă o serie de modificări relativ importante datorate, în special, reevaluării creanțelor și angajamentelor, precum și a fondurilor băncii.

A. Activul bilanțului a cunoscut următoarele evoluții notabile:

1. 98,8% ca principala componentă o deține aurul, la poziția “Metale prețioase și alte valori”. Stocul de aur aflat în tezaurul Băncii Naționale a României a crescut în cursul anului 1998 de la 93,9 tone la 100,3 tone ca rezultat al intrărilor din producția internă, cât și din convertirea în aur a argintului.

2. Refinanțarea băncilor și alte credite în sumă de 613,4 miliarde lei s-a diminuat cu 10,5 la sută, nivelul redus al acestei poziții reflectând caracterul aproape neutru al refinanțării de la Banca Națională asupra lichidității din sistemul bancar.

La 31 decembrie 1998 se găseau în bilanțul Băncii Naționale credite de refinanțare în valoare de 555,5 miliarde lei: 503,1 miliarde lei – credite acordate Băncii Agricole în baza art.4 din Legea nr.20/1996; 52,0 miliarde lei – credite acordate Băncii Dacia Felix în baza Legii nr.135/1996; 0,4 miliarde lei – credite cu dobândă preferențială acordate în conformitate cu H.G. nr.61/1993 privind sprijinirea producătorilor agricoli în procurarea de tractoare și mașini agricole, cu scadență în 31 martie 1999.

3. Mijloacele bănești și creanțele din operațiuni valutare totalizează 32.169,5 miliarde lei, în această grupă fiind cuprinse:

- disponibilitățile în valută la bănci și organisme financiare internaționale, în sumă de 17.136,6 miliarde lei, care s-au diminuat cu 1.731,3 miliarde lei față de anul anterior, datorită rambursării creditelor acordate de FMI, precum și efectuării de plăți de dobânzi și comisioane aferente acestora;

- participațiile și acțiunile externe la FMI, BRI, BERD, MIGA și CFI, în sumă de 9.046,6 miliarde lei, care au crescut față de 31 decembrie 1997 cu 1.391,6 miliarde lei (+18,2 la sută). Modificarea valorică față de bilanțul precedent s-a datorat deprecierei monedei naționale;

- investițiile în titluri de stat străine în sumă de 5.985,7 miliarde lei, care s-au majorat cu 1.310 miliarde lei, ca urmare a achiziționării de noi titluri de pe piața americană.

4. Portofoliul de titluri de stat al Băncii Naționale a crescut substanțial comparativ cu finele anului 1997, de la 3.271,2 miliarde lei la 9.141,8 miliarde lei (+179,5 la sută). Ponderea acestei poziții de bilanț în totalul activului a crescut de la 6,2 la sută la 15,0 la sută, consecință a achiziționării unui volum important de certificate de trezorerie de pe piața secundară de către Banca Națională.

5. Regularizările din operațiuni cu FMI au înregistrat la 31 decembrie 1998 un sold de 3.920,7 miliarde lei, reprezentând sumele rămase neregularizate rezultate din influențe nefavorabile conform Legii nr.97/1997, în scădere față de 31 decembrie 1997 cu 1.109,8 miliarde lei. Această

reducere se datorează compensării diferențelor nefavorabile existente la 31 decembrie 1997 cu cele favorabile rezultate din contul special de reevaluări deschis conform art.44 din Legea nr.101/1998 privind Statutul Băncii Naționale a României.

6. Poziția decontări și debitori, în sumă de 3.625,4 miliarde lei, a crescut cu 75,5 la sută. Ponderea sa în totalul bilanțului la 31 decembrie 1998 este de 6 la sută, în creștere față de sfârșitul anului 1997 cu 2,1 puncte procentuale. Mai mult de jumătate din acest post bilanțier include sumele datorate Băncii Naționale de către băncile Dacia Felix și Credit Bank, aflate în încetare de plăți, reprezentând credite, dobânzi și comisioane (1.914,4 miliarde lei). În această grupă sunt evidențiate și dobânzile de încasat la: titluri de stat, plasamente în valută, credite acordate băncilor Dacia Felix și Banca Agricolă, precum și la obiectivul de investiții Krivoi Rog.

7. Mijloacele fixe (la valoarea rămasă) au crescut de la 170,3 miliarde lei, la 563,7 miliarde lei, evoluție determinată, în principal, de reevaluarea clădirilor, terenurilor, construcțiilor speciale conform H.G. nr.983/1998 (+370,8 miliarde lei) și, în mică măsură, de dotarea cu noi mijloace fixe (+22,6 miliarde lei).

8. Alte active, mijloace și cheltuieli pentru investiții – în sumă de 558,8 miliarde lei, reprezintă mijloace și cheltuieli pentru investiții, obiecte de inventar și materiale, cheltuieli anticipate. Aici sunt evidențiate și diferențele rezultate în urma reevaluării investițiilor în curs.

B. Principale posturi de pasiv prezintă următoarele tendințe:

1. Fondurile proprii au totalizat 528,8 miliarde lei la 31 decembrie 1998, în creștere față de anul precedent cu 164,5 miliarde lei (45,2 la sută). De menționat este faptul că în luna iulie 1998, în baza art.39, alin.2 din Legea nr.101/1998 privind Statutul Băncii Naționale a României capitalul propriu al băncii centrale a fost majorat de la 5 miliarde lei la 100 miliarde lei, pe seama fondului de rezervă. De asemenea, fondul de rezervă, calculat în limita unei cote de 20 la sută din profitul brut este de 95,4 miliarde lei.

2. Contul special de reevaluări, deschis conform art.44 din Legea nr.101/1998 privind Statutul Băncii Naționale a României, prezintă la finele anului un sold de 17,1 miliarde lei, reprezentând diferențe favorabile din reevaluarea activelor și pasivelor în valută. Această sumă a fost destinată acoperirii rezultatului exercițiului de la 31 decembrie 1998, operațiune înregistrată efectiv în luna mai 1999, o dată cu aprobarea bilanțului contabil de către Consiliul de Administrație al Băncii Naționale.

3. Biletele de bancă și moneda metalică în circulație au totalizat la sfârșitul anului 12.296,7 miliarde lei, cu 27,7 procente mai mult față de 31 decembrie 1997 (+2.669,8 miliarde lei).

4. Postul Disponibilitățile băncilor, disponibilitățile blocate de instanțele judecătorești și depozitele în lei atrase de Banca Națională, în valoare de 8.001,3 miliarde lei, evidențiază rezervele obligatorii ale băncilor constituite în lei, sumele blocate de instanțele judecătorești (unde o pondere mare o au disponibilitățile băncilor Dacia Felix, Banca Agricolă și Bancorex – aproximativ 79,8 miliarde lei), precum și depozitele în lei atrase de banca centrală de la bănci. Din totalul acestora, 84,9 la sută, respectiv 6.793,5 miliarde lei, reprezintă rezervele obligatorii în lei.

5. Resursele din operațiuni valutare au însumat 38.814,2 miliarde lei. Creșterea, care se cifrează la 6.550,1 miliarde lei, a fost determinată, în special, de deprecierea monedei naționale și, în mică măsură de majorarea efectivă a acestor pasive în valută. În această grupă de conturi sunt incluse:

- disponibilitățile organismelor financiare internaționale (FMI, BIRD, MIGA) la Banca Națională - 12.918,1 miliarde lei. Principala poziție o reprezintă disponibilul FMI, în valoare de 12.776,9 miliarde lei, drept contrapartidă la cumpărările de DST efectuate de banca centrală în baza acordurilor cu FMI.

- disponibilitățile din conturile LORO ale băncilor (rezervele obligatorii constituite în dolari SUA): 10.782,9 miliarde lei;

- împrumuturile de la bănci din străinătate: 998,3 miliarde lei (reprezentând contravaloarea creditelor acordate de Citibank – 450,8 miliarde lei și de Meril Lynch – 547,5 miliarde lei);

- obligațiunile în valută emise de Banca Națională: 10.357,3 miliarde lei (pe piața europeană – 2.464,0 miliarde lei și pe piața japoneză – 7.893,3 miliarde lei);
- fondurile pentru participații externe: 3.757,5 miliarde lei, reprezentând fonduri pentru participațiile la FMI, BIRD, BERD, MIGA, CFI.

6. Fondurile extrabugetare și alte decontări cu bugetul statului reflectă operațiunile statului derulate prin Banca Națională atât prin conturile incluse în Trezoreria statului, cât și prin cele ce privesc diverse fonduri extrabugetare. La sfârșitul anului 1998, contul general al Trezoreriei statului înregistra un disponibil de 22,9 miliarde lei. În această poziție de bilanț este inclus și impozitul pe profit datorat (în sumă de 27,1 miliarde lei) aferent lunii decembrie 1998, sumă virată efectiv în luna ianuarie 1999.

7. Decontări și creditori au totalizat, la finele anului, 389,9 miliarde lei, cu 9,8 la sută mai mult decât la 31 decembrie 1997. În această poziție sunt evidențiate decontările privind salariile și disponibilitățile salariaților, creditorii, dobânzile de plătit la depozitele atrase de Banca Națională de la bănci, scadente în primele zile ale anului 1999.

8. Fondul mijloacelor fixe a realizat o creștere de la 175,8 miliarde lei la 791,9 miliarde lei, ca urmare a înregistrării diferențelor rezultate din reevaluarea efectuată conform H.G. nr.983/1998 (616,2 miliarde lei).

9. Rezultatul exercițiului înregistrat la 31 decembrie 1998 de Banca Națională în sumă de 17,1 miliarde lei, urma să fie acoperit din contul special de reevaluări după aprobarea bilanțului contabil de către Consiliul de Administrație al Băncii Naționale, operațiune efectuată în luna mai 1999.

II. Contul de profit și pierderi

1. Banca Națională a înregistrat la 31 decembrie 1998 un profit de 12,4 miliarde lei, în scădere cu 1.032,2 miliarde lei față de cel realizat la finele anului precedent. În anul 1998, atât nivelul veniturilor realizate, cât și cel al cheltuielilor efectuate au fost afectate de reglementările modului de înregistrare a diferențelor provenite din reevaluarea activelor și pasivelor în valută precum și a metalelor prețioase. Astfel, până la 30 iunie 1998, conform art.4 din Legea nr.97/1997 privind reglementarea participațiilor statului la FMI și modul de reglementare a influențelor financiare din tranzacțiile cu FMI, diferențele nefavorabile provenite din reevaluarea activelor și pasivelor în valută se înregistrau la cheltuieli în limita diferențelor favorabile rezultate din reevaluări evidențiate la venituri. Începând cu 1 iulie 1998, conform art.4 din Legea nr.101/1998 privind Statutul Băncii Naționale a României, diferențele rezultate din reevaluarea activelor și pasivelor în valută se evidențiază într-un cont special de reevaluări.

2. Cheltuielile efectuate de Banca Națională în anul 1998 au totalizat 5.921,8 miliarde lei. Dintre acestea se remarcă:

- Cheltuielile cu operațiunile băncii, care au însumat 5.460,5 miliarde lei, reprezentând 92,2 la sută din total. Creșterea cea mai însemnată (2.263,3 miliarde lei) este generată de efectuarea de plăți de dobânzi la disponibilitățile băncilor. Volumul cel mai mare de dobânzi a fost bonificat la depozitele atrase de la bănci – utilizate ca instrument de politică monetară (2.340,3 miliarde lei). Dobânzile plătite, într-un cuantum mai mare, la rezervele obligatorii (în sumă de 656,5 miliarde lei) sunt, în principal, rezultatul majorării ratei rezervelor. De asemenea, dobânzile bonificate la disponibilitățile Trezoreriei statului se cifrează la 291,8 miliarde lei. De notat este faptul că, în anul 1998, cheltuielile efectuate cu dobânzile și comisioanele plătite la creditele primite de la FMI (293,4 miliarde lei) sau din alte surse (1.543 miliarde lei) au crescut datorită deprecierei monedei naționale.

- Cheltuielile generale (cu personalul, administrativ-gospodărești și altele) au însumat 461,3 miliarde lei, ceea ce reprezintă 7,8 la sută din totalul cheltuielilor.

- Impozitul pe profit datorat, în sumă de 27,1 miliarde lei, mai mare decât profitul brut realizat (12,4 miliarde lei), este consecința depășirii limitelor admise ale unor poziții de cheltuieli nedeductibile din punct de vedere fiscal (sponsorizări, cheltuieli sociale, publicitate, pierderi etc.) în valoare de 23,9 miliarde lei. Diferența de 17,1 miliarde lei dintre profitul impozabil și impozitul pe profit datorat urma să fie acoperită din contul special de reevaluări (conform art.44, alin.2 din Legea

nr.101/1998), după aprobarea bilanțului contabil de către Consiliul de Administrație al Băncii Naționale, operațiune înregistrată efectiv în luna mai 1999.

3. Veniturile realizate de Banca Națională în anul 1998 au însumat 5.934,2 miliarde lei. În structura acestora se evidențiază:

- Dobânzile la titluri de stat, care au crescut considerabil comparativ cu finele anului 1997 (de la 277,1 miliarde lei la 2.904 miliarde lei), ca urmare a achiziționării de pe piața secundară a unui volum important de certificate de trezorerie.

- Veniturile din dobânzi și comisioane la depozitele în valută care au crescut cu 654,9 miliarde lei, respectiv 68,2 procente, atingând un volum de 1.614,5 miliarde lei. Nivelul acestor venituri s-a majorat atât ca urmare a creșterii creanțelor externe ale Băncii Naționale, cât și datorită deprecierei leului.

- Veniturile din dobânzi la creditele de refinanțare, care au totalizat 625,2 miliarde lei, au scăzut cu 1.133,7 miliarde lei față de sfârșitul anului 1997, datorită diminuării volumului acestor credite. Aici sunt incluse și dobânzile de încasat de la Banca Agricolă în sumă de 447,7 miliarde lei.

- Alte venituri din operațiunile Băncii Naționale în sumă de 470,0 miliarde lei, care au reprezentat, în principal, comisioane pentru operațiuni de plăți, de punere și retragere din circulație a numerarului, precum și din operațiuni cu metale prețioase.

La examinarea Raportului de activitate pe anul 1998 al Băncii Naționale a României, Comisiile de specialitate ale Parlamentului au luat în dezbateră și Raportul Comisiei de Cenzori asupra bilanțului contabil și a contului de profit și pierdere, precum și a execuției bugetului de venituri și cheltuieli întocmite pentru anul 1998 de către Banca Națională a României și sinteza principalelor constatări rezultate din controlul efectuat asupra etității și realității datelor din bilanțul contabil al Băncii Naționale a României pentru anul 1998 de către Curtea de Conturi .

Din analiza acestor documente s-au desprins unele recomandări pentru Conducerea Băncii Naționale a României, în vederea îmbunătățirii activității acesteia și întărirea ordinii și disciplinei în gestiunea financiară a Băncii:

1. Comisia de Cenzori verificând documentele de reevaluare a constatat că reevaluarea clădirilor, terenurilor și investițiilor în curs de execuție s-a efectuat atât la sucursale cât și centrala prin folosirea nivelului maxim al coeficienților de actualizare stabiliți prin H.G. nr.983/1998, cu toate că potrivit H.G. nr.95/1999 (pentru modificarea și completarea H.G. nr.983/1998), aceștia au numai un caracter orientativ, putând fi ajutați în plus sau în minus în funcție de utilitatea și valoarea de piață a imobilizărilor supuse reevaluării.

Față de această situație, Comisia de Cenzori apreciază că se poate majora patrimoniul Băncii Naționale a României cu suma de 646 miliarde lei, urmând ca această acțiune să fie continuată până la data de 15 iunie 1999 potrivit H.G. nr.95/1999, cu stabilirea justificată a coeficienților de actualizare și efectuarea corecturilor în contabilitate.

2. În legătură cu creditele acordate Băncii Dacia Felix în baza Legii nr.135/1996, Comisia de Cenzori a reținut faptul că Banca Națională a României a intervenit cu suma de 52,0 miliarde lei, sub forma de credit în condițiile în care în etapa respectivă nu funcționa un mecanism de garantare la băncile comerciale a depozitelor populației.

În această situație apare necesar ca Banca Națională a României să întreprindă măsurile necesare pentru recuperarea sumei de 52,0 miliarde lei.

Dacă nu se procedează în acest mod, creditul în sumă de 52,0 miliarde lei reprezintă un activ incert pentru bancă, întrucât Banca Dacia Felix este în încetare de plăți și necesită constituirea de provizioane conform statutului Băncii.

3. Comisia de Cenzori își exprimă opinia că în rezultatele financiare pe anul 1998 ar trebui să fie cuprinse și provizioanele constituite în sumă de 2.194,2 miliarde lei, la care se adaugă și suma de 52,0 miliarde lei, acordată Băncii Dacia Felix.

Cu toate acestea, din analizele efectuate s-a reținut faptul că problema provizioanelor a devenit actuală pentru Banca Națională a României, începând cu data de 1 iulie 1998, când a intrat în vigoare statutul băncii, fără să existe o experiență și proceduri în acest scop.

Constituirea provizioanelor necesită existența unor norme metodologice specifice pentru Banca Națională, ca instituție de politică monetară și nu ca bancă comercială.

4. Referitor la Debitorii litigioși: “Dacia Felix” și “Credit Bank” era necesar ca în Raportul de gestiune să se examineze volumul imobilizărilor de fonduri în funcție de natura și termenul la care au fost create și să se propună măsuri urgente pentru recuperare.

5. În bilanțul contabil al Băncii Naționale a României sunt raportate investiții în curs de execuție în sumă de 201,1 miliarde lei, (valoare de înregistrare), cuprinzând 31 de obiective care privesc lucrări de construcții montaj (184,4 miliarde lei) și dotări independente (16,2 miliarde lei).

Din verificarea acestei situații a rezultat că multe obiective care în fapt sunt date în funcțiune, continuă să fie reflectate în contabilitate în “curs de execuție”, ceea ce produce dificultăți urmării integrității patrimoniului, recuperării cheltuielilor prin calcularea lunară a amortizării ș.a. În această situație se află: amenajări stradale (463,4 milioane lei începută la 24.06.1994), extindere sistem telefonic (525 milioane lei din 27.08.1996), ascensoare B.N.R (159 milioane lei din 14.07.1994), sistem pază și alarmă S.M.B. (3.007 milioane lei din 12.12.1991), reamenajare post trafa strada Doamnei și Lipsani (4.435,4 milioane lei din 30.05.1997) ș.a.

Comisia de Cenzori consideră că trebuie să se acorde toată atenția acestei probleme deoarece prelungirea termenelor de execuție, nefinalizarea la timp a documentelor de recepție poate produce nereguli în evidența și gestionarea patrimoniului băncii.

6. Să se dispună în anul 1999 stabilirea condițiilor și a metodologiei specifice constituirii provizioanelor pentru activele incerte care nu mai pot fi recuperate (credite, debitori etc.).

7. Bugetul de venituri și cheltuieli pe anul 1999 să fie elaborat și aprobat potrivit structurii aprobate pentru sistemul bancar și economic care să cuprindă venituri, cheltuieli, rezultate financiare.

La bugetul Băncii urmează să fie anexate și aprobate:

- Lista investițiilor cu specificarea surselor de finanțare;
- Bugetele de venituri și cheltuieli ale activităților anexe în condiții de echilibru (venituri proprii acoperă cheltuielile), iar eventualele diferențe nefavorabile între venituri și cheltuieli să aibă prevăzută sursa de acoperire.

8. În toate sectoarele de activitate ale Băncii să se aplice un regim de reducere a cheltuielilor prin restructurarea compartimentelor atât la centrala cât și la sucursale, reducerea fluxurilor de decontări care antrenează un număr mare de angajați, organizarea mai eficientă a activităților anexe.

9. Lunar, să se analizeze execuția bugetului de venituri și cheltuieli precum și problemele care apar, iar Consiliul de Administrație să stabilească măsurile necesare.

10. Angajarea cheltuielilor de investiții să aibă loc numai în limita resurselor alocate în acest scop în bugetul de venituri și cheltuieli și pe baza listei de obiective aprobate de Consiliul de Administrație.

Pentru investițiile în curs organele de specialitate să analizeze până la 30 mai a.c., situația fiecărui obiectiv și să se prezinte Consiliului de Administrație un raport cu problemele legate de recepția și punerea în funcțiune, continuarea sau sistarea execuției, modul de asigurare a surselor de finanțare ș.a.

11. Să se stabilească măsuri pentru recuperarea tuturor imobilizărilor de fonduri în: credite acordate băncilor, dobânzi aferente acestora, decontări din operațiuni bancare, debitori și alte creanțe, inclusiv prin aplicarea prevederilor art.52 din statut.

12. Introducerea unui sistem de urmărire periodică pe baza conturilor contabile a constituirii și utilizării rezervelor valutare internaționale în conformitate cu prevederile art.31 din statutul Băncii, astfel încât să poate fi luate măsurile prevăzute la articolul respectiv.

13. Stabilirea situației reale a patrimoniului care să cuprindă toate elementele patrimoniale. Conform situației prezentate de Curtea de Conturi Banca Națională deține la 31 decembrie 1998 însemnate cantități de metale prețioase neînregistrate în patrimoniu, ci în conturi în afară bilanțului, neevaluate ori evaluate la preturi derizorii

14. Inventarierea patrimoniului să se facă conform Legii nr.82/1991 legea contabilității. Banca Națională a efectuat inventarierea metalelor, conform precizărilor Curții de Conturi în proporție de 99% prin numărarea lingourilor (barelor) de metal ori a saculetilor conținând monezi

de aur si argint si numai 1% prin cântărire , iar in evidenta contabila cantitativa este ținuta in grame metal fin.

In același timp la inventariere făcuta in anul 1998 nu au fost cuprinse toate bunurile astfel : bunurile aflate in Muzeul Băncii Naționale a României , constând din monede din aur si argint , românești si străine , in circulație sau retrase din circulație predate in administrarea acestui muzeu din anul 1997 , imobilizările corporale in curs de execuție care la 31 decembrie 1998 însumau 201 mld. lei.

15. Banca Națională a României sa facă demersurile legale in scopul valorificării dreptului de încasare a dobânzilor de la **BANCOREX S.A.** (nu au fost calculate , evidențiate in bilanț si încasate dobânzi cuvenite in suma de 257,4 mld. lei.) , **Dacia Felix S.A.**(sunt evidențiate la 31 decembrie 1998 , in contul in afară bilanțului , intitulat “ Dobânzi calculate si neîncasate de la debitori litigioși “ , suma de 1.723,6 mld.lei , reprezentând dobânzi calculate pentru perioada iulie 1996-decembrie 1998 pentru creditele acordate acestei bănci si nerecuperate de la acestea) , **Credit Bank S.A.** (Banca Națională a României are evidențiată la 31 decembrie 1998 , in contul in afară bilanțului , intitulat “ Dobânzi calculate si neîncasate de la debitori litigioși “ suma de 148,0 mld.lei reprezentând de asemenea dobânzi calculate pe perioada iulie 1996-de. 1998 pentru creditele acordate acestei bănci si nerecuperate de la acestea) .

Cu recomandările menționate mai jos;

1. solicitarea unui audit independent care să clarifice situația plăților valutare efectuate de BRCE în perioada 31 decembrie 1989 până în momentul preluării de către Banca Națională a României.

2. Pe viitor Banca Națională a României să depună, la aceeași dată, toate cele trei lucrări privind:

- *Raportul anual al Băncii Naționale a României;*
- *Raportul Comisiei de Cenzori;*
- *Punctul de vedere al Băncii Naționale a României referitor la raportul Comisiei de Cenzori*

3. Pentru fiecare punct necontestat din Raportul Comisiei de Cenzori, Banca Națională a României să transmită în scris modul de îndeplinire a măsurilor recomandate.

In baza Regulamentului de funcționare a celor doua camere , Comisiile pentru buget, finanțe si bănci ale Camerei Deputaților si Senatului, propun plenului Parlamentului supunerea spre dezbateră și adoptare în forma prezentată.

Andrieu Oprea

PREȘEDINTE

Dan Constantinescu

PREȘEDINTE